

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ: ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ (του Θεόδωρου Γεωργίου)

Στην ιστορία της ανθρωπότητας διαμορφώθηκαν ιστορικές φάσεις κατά τις οποίες το σκέπτεσθαι έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη συγκρότηση πραγμάτων όπως είναι π.χ. η πολιτική, η οικονομία, η τέχνη κ.ά. Ο ιστορικός διαφωτισμός κατά τους δέκατο έβδομο και δέκατο όγδοο αιώνες είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα, στο οποίο η σκέψη (ελεύθερη και ανεξουσίαστη) θέτει τους πραγματολογικούς όρους της ανθρώπινης ύπαρξης εντός των ορίων του προτύπου του εξορθολογισμού.

Από τα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα (χρονολογία – ορόσημο είναι το έτος 1848 για την ευρωπαϊκή κατάσταση των πολιτικών πραγμάτων) μέχρι τις μέρες μας τα ανθρώπινα πράγματα διευθετούνται άλλοτε από την πολιτική, άλλοτε από τους πολέμους και το τελευταίο διάστημα των πενήντα ετών από την οικονομία, η οποία έχει καταστεί «πρώτη αρχή» οργάνωσης του ανθρώπινου και κοινωνικού κόσμου.

Η ίδια η Ευρώπη, της οποίας η ιστορική εξέλιξη κατά τους τελευταίους αιώνες ανάγεται στη σκέψη (δηλαδή στη φιλοσοφία, στις επιστήμες και στην τεχνική κατά την τελευταία φάση) εντάσσεται ως προς τις πολιτικές επιλογές και αποφάσεις της στο οικονομικό παράδειγμα.

Μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου το πάνω χέρι στις ιστορικές εξελίξεις της Ευρώπης έχει η οικονομία, η οποία ως ανθρώπινη δραστηριότητα υπάγεται στην εργαλειακή λογική. Η λογική αυτή διαμορφώνει τις συνθήκες, για την εξής κατάσταση: Κάθε ανθρώπινο και κοινωνικό πράγμα αποτιμάται ως χρήμα. Ολοένα και συχνότερα ακούμε: πόσο κοστίζει το τάδε πράγμα. Στην εποχή της ευρωπαϊκής πολιτικής και οικονομικής κρίσης φτάσαμε στο σημείο να αποτιμούμε την ίδια την ανθρώπινη ζωή με κριτήριο το χρήμα. Οι απόμαχοι της ζωής, οι συνταξιούχοι, τοποθετούνται στο περιθώριο του καπιταλιστικού συστήματος. Ακόμη και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι ζουν έναν δεύτερο βαθμό αποξένωσης. Αισθάνονται ότι όχι μόνον αυτό το οποίο παράγουν με τη δική τους προσωπική και ατομική εργασιακή ικανότητά τους δεν τους ανήκει (είναι ξένο προς τους ίδιους δημιουργημένο), αλλά επιπλέον η αμοιβή τους είναι εντελώς εξευτελιστική.

Πρόσφατα ο Αγγλοσάξονας συνάδελφος Philip Roscoe έγραψε ένα βιβλίο που φέρει τον τίτλο: «Πώς υπολογίζεται αυτό; Πώς η οικονομική σκέψη κάνει φτωχότερη την κοινωνία μας». Πρέπει στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι η προβληματική του συναδέλφου έχει καταστεί ερευνητικό αντικείμενο σεμιναρίων και ερευνητικών κέντρων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Όπως η θρησκεία πριν από αιώνες αποτελούσε για την Ευρώπη την οντολογική δομή της ανθρωπότητας, στις μέρες μας η οικονομία έχει πάρει τη θέση της θρησκείας. Η ιστορική μετάβαση από τη θρησκευτική και ιδεολογική Ευρώπη (με τους πολέμους) στην οικονομική Ευρώπη (με τις οικονομικές συγκρούσεις) σηματοδοτεί την προοπτική της ίδιας της ανθρωπότητας. Η πολιτική και οικονομική κρίση στην Ευρώπη έχει να κάνει με τις αντιστάσεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Οι επιμέρους ευρωπαϊκές κοινωνίες (π.χ. η ελληνική, η πολωνική, η ουγγρική, η γερμανική κ.ά.) σε επίπεδο πολιτικού και κοινωνικού βιόκοσμου έχουν διασώσει τις ιδέες, τις αντιλήψεις και τα περιεχόμενα του πολιτικού διαφωτισμού. Πριν από δύο δεκαετίες οι κοινωνίες της Ανατολικής Ευρώπης, οι ίδιοι οι πολίτες, η κοινωνία των πολιτών, κατεδάφισαν το αυταρχικό σύστημα του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Στις μέρες μας το μείζον πολιτικό αίτημα των

ευρωπαϊκών κοινωνιών διατυπώνεται ως αίτημα απελευθέρωσης από τα δεσμά της οικονομίας και ειδικότερα από την επικυριαρχία του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι ανθρώπινες ζωές δεν μπορεί να είναι αναλώσιμες. Κάθε άνθρωπος ως άτομο κουβαλάει στην ψυχή και στον νου του την ίδια την ύπαρξή του. Κάθε άνθρωπος ως πολίτης αυτοπροσδιορίζεται ως μέλος και συμμετοχος σε μια πολιτική κοινωνία, της οποίας η ιστορική προοπτική δεν ανατίθεται σε τεχνοκρατικά συμβούλια (π.χ. στην τρόικα). Οσοι κυβέρνησαν ως πολιτική εξουσία την Ελλάδα κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια (2010-2014) θα πρέπει να λογοδοτήσουν στους εαυτούς τους. Η συνείδησή τους είναι το δικαστήριο των αποφάσεών τους και των πράξεών τους.

Οσο περισσότερη ισχύ αποκτά η οικονομική σκέψη τόσο φτωχότερη γίνεται μία κοινωνία, δηλαδή οι ευρωπαϊκές κοινωνίες, γράφει ο Philip Roscoe. Στη διαπίστωση αυτή εμείς θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ότι όσο απουσιάζει η πολιτική αντίσταση στην οικονομική πρακτική που μας έχει εγκλωβίσει και ως κοινωνία και ως σκέψη τόσο η απαλλαγή μας από τη νέα θρησκεία της οικονομίας θα καθίσταται αδύνατη. Είναι αξιομνημόνευτο το πραγματικό γεγονός (Factum) για την ελληνική περίπτωση της κρίσης: οι «αγανακτισμένοι» του Ιουνίου του 2011 μέσα σε τρία χρόνια μεταμορφώθηκαν σε πειθήνιους εκτελεστές των φορολογικών μέτρων της συγκυβέρνησης. Περιμένουμε, άραγε, όλοι μας ως πολίτες τις επόμενες εθνικές κάλπες;

Η πλήρης επικράτηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως ρυθμιστή της παγκόσμιας κοινωνίας κατά τον εικοστό πρώτο αιώνα συνδέεται άρρηκτα με την ένταξη του σκέπτεσθαι στον κλοιό του οικονομισμού. Το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι για την ανθρωπότητα ο «νέος θεός» της οικουμένης. Δεν κρίνεται, δεν ελέγχεται, δεν λειτουργεί ως ανθρώπινο πράγμα με τα μέτρα του ανθρώπου. Η ίδια η Ευρώπη (και η Ελλάδα εννοείται) ως ιστορικό τέκνο των ιδεών της θα πρέπει να αντισταθεί στην επέλαση του νέου αυτού εχθρού. Το χρήμα από μέσον οικονομικών συναλλαγών μετατράπηκε, υπό το σύγχρονο καθεστώς του

χρηματοπιστωτικού συστήματος, σε ιστορικό εφιάλτη για τον ίδιο τον άνθρωπο.

Ο Θεόδωρος Γεωργίου είναι καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Πηγή: Εφημερίδα των Συντακτών, efsyn.gr

Φωτό: wikiart